

Sag C-531/22**Sammendrag af anmodning om præjudiciel afgørelse i henhold til artikel 98, stk. 1, i Domstolens procesreglement****Dato for indlevering:**

9. august 2022

Forelæggende ret:

Sąd Rejonowy dla Warszawy – Śródmieścia w Warszawie (Polen)

Afgørelse af:

5. juli 2022

Parter i hovedsagen:

Kreditorer: Getin Noble Bank S.A., TF, C2, PI

Skyldner: TL

Hovedsagens genstand

Sag anlagt af kreditorerne om tilsyn med en tvangsauktion over fast ejendom.

Genstand og retsgrundlag for anmodningen om præjudiciel afgørelse

Fortolkning af artikel 3, stk. 1, artikel 6, stk. 1, artikel 7, stk. 1 og 2, og artikel 8 i Rådets direktiv 93/13/EØF af 5. april 1993 om urimelige kontraktvilkår i forbrugeraftaler, artikel 47 i Den Europæiske Unions charter om grundlæggende rettigheder, retssikkerhedsprincippet, princippet om, at endelige retsafgørelser ikke kan omgøres, effektivitetsprincippet og proportionalitetsprincippet samt retten til at blive hørt af en domstol, sammenholdt med artikel 267 i traktaten om Den Europæiske Unions funktionsmåde (TEUF) og artikel 105, stk. 1, i Domstolens procesreglement.

Præjudicielle spørgsmål

1. Skal artikel 6, stk. 1, og artikel 7, stk. 1, i Rådets direktiv 93/13/EØF af 5. april 1993 om urimelige kontraktvilkår i forbrugeraftaler og retssikkerhedsprincippet, princippet om, at endelige retsafgørelser ikke kan

omgøres, effektivitetsprincippet og proportionalitetsprincippet fortolkes således, at de er til hinder for nationale bestemmelser, hvorefter en national ret ikke ex officio kan foretage en prøvelse af urimelige kontraktvilkår og drage konsekvenserne heraf, når den fører tilsyn med en tvangsfuldbyrdsprocedure ved en foged på grundlag af retskraftigt betalingspåkrav, som er forsynet med en fuldbyrdsespåtegning, der er udstedt i en sag, hvor der ikke er foretaget bevisførelse?

2. Skal artikel 3, stk. 1, artikel 6, stk. 1, artikel 7, stk. 1 og 2, og artikel 8 i Rådets direktiv 93/13/EØF af 5. april 1993 om urimelige kontraktvilkår i forbrugeraftaler, artikel 47 i chartret om grundlæggende rettigheder og retssikkerhedsprincippet, effektivitetsprincippet, proportionalitetsprincippet og retten til at blive hørt af en domstol fortolkes således, at de er til hinder for en retslig fortolkning af bestemmelserne i national ret, hvorefter opførelsen af et urimeligt kontraktvilkår i registret over ulovlige vilkår har den virkning, at dette vilkår bliver urimeligt i enhver sag, der involverer forbrugeren, herunder:

- i forhold til en anden erhvervsdrivende end den, mod hvem sagen om opførelsen af det urimelige kontraktvilkår i registret over ulovlige vilkår er anlagt,
- i forhold til et vilkår, hvis ordlyd ikke er sprogligt identisk, men som har samme betydning og samme virkning over for forbrugeren?

Anførte EU-retlige forskrifter

Rådets direktiv 93/13/EØF af 5. april 1993 om urimelige kontraktvilkår i forbrugeraftaler betragtning: 4., 21., og 24. betragtning, artikel 3, stk. 1, artikel 4, stk. 1, artikel 6, stk. 1, artikel 7, stk. 1 og 2, og artikel 8.

Den Europæiske Unions charter om grundlæggende rettigheder: artikel 38, 47.

Traktaten om Den Europæiske Unions funktionsmåde (TEUF): artikel 169, stk. 1, og artikel 267.

Domstolens procesreglement: artikel 105, stk. 1.

Anførte nationale retsforskrifter og retspraksis

Konstytucja Rzeczypospolitej Polskiej z dnia 2 kwietnia 1997 r. (Republikken Polens forfatning af 2. april 1997): artikel 76.

Ustawa z dnia 23 kwietnia 1964 r. Kodeks cywilny (lov af 23.4.1964, civillovbogen): artikel 22¹, artikel 43¹, artikel 58, stk. 1, artikel 385¹, stk. 1–4, artikel 385².

Ustawa z dnia 17 listopada 1964 r. Kodeks postępowania cywilnego (lov af 7.11.1964 om civil retspleje): artikel 363, stk. 1, artikel 365, stk. 1, artikel 366,

artikel 479³⁶, artikel 479⁴², stk. 1, artikel 479⁴³, artikel 479⁴⁵, stk. 1–3, artikel 505³⁰, stk. 2, artikel 505³¹, stk. 2, artikel 505³², stk. 1, artikel 758, artikel 776, artikel 777, stk. 1, artikel 804, stk. 1, artikel 840, stk. 1.

Ustawa z dnia 5 sierpnia 2015 r. o zmianie ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów oraz niektórych innych ustaw (lov af 5.8.2015 om ændring af lov om konkurrence- og forbrugerbeskyttelse): artikel 2, nr. 2, artikel 8, stk. 1, artikel 9 og artikel 12.

Sąd Najwyższys (øverste domstol) beslutning af 20. november 2015, III CZP 175/15.

Kort redegørelse for de faktiske omstændigheder og retsforhandlingerne

- 1 Den 9. januar 2006 indgik skyldner en låneaftale med Getin Bank S.A., på grundlag af hvilken banken ydede låntageren et lån i PLN indekseret til CHF-kursen, på et beløb i PLN svarende til 15 645,27 CHF for perioden fra den 9. januar 2009 til den 16. januar 2016. I henhold til aftalen skulle lånet udbetales i PLN til købskursen for indekseringsvalutaen som fastsat i »Bankowej tabeli kursów walut dla kredytów dewizowych i indeksowanych kursem walut obcych« (bankens tabel over valutakurser for lån i fremmed valuta og lån koblet til fremmed valuta) (herefter »valutakurstabellen«), som var gældende på dagen for låneaftalens indgåelse. Valutakursen var på 2,3930 PLN på tidspunktet for aftalens indgåelse. Lånet skulle anvendes til at finansiere købet af en bil og de dertilhørende provisioner og gebyrer. Det var fastsat i aftalen, at alle ydelser i henhold til aftalen skulle tilbagebetales i PLN. Størrelsen af ydelsen var fastsat som en ækvivalent til det skyldige beløb angivet i indekseringsvalutaen, efter at den var blevet omregnet i henhold til salgskursen for indekseringsvalutaen, som var angivet i den valutakurstabel, som var gældende på den dag, hvor banken modtog de skyldige beløb. Denne kurs var på 2,5410 PLN på dagen for aftalens indgåelse.
- 2 Den 13. maj 2008 indgik debitor en låneaftale med Getin Bank S.A., på grundlag af hvilken banken ydede låntageren et lån i PLN indekseret til CHF-kursen, på et beløb i PLN svarende til 36 299,30 CHF i en periode på 120 måneder. I henhold til aftalen blev lånet udbetalt i PLN til købskursen for indekseringsvalutaen, som var fastsat i den valutakurstabel, der var gældende på dagen for låneaftalens indgåelse. Denne kurs var på 2,0110 PLN på dagen for aftalens indgåelse. Lånet skulle anvendes til at finansiere købet af en bil og de dertilhørende provisioner og gebyrer. Det var fastsat i aftalen, at alle ydelser i henhold til aftalen skulle tilbagebetales i PLN. Størrelsen af ydelsen var fastsat som en ækvivalent til det skyldige beløb angivet i indekseringsvalutaen, efter at den var blevet omregnet i henhold til salgskursen for indekseringsvalutaen, som var angivet i den valutakurstabel, som var gældende på den dag, hvor banken modtog de skyldige beløb. Denne kurs var på 2,1680 PLN på dagen for aftalens indgåelse.

- 3 Den 3. juni 2015[5] anlagde Getin Noble Bank S.A. (tidligere: Getin Bank S.A.) et søgsmål i form af en elektronisk betalingspåkravsprocedure, hvorved banken gjorde gældende, at skyldneren skulle tilpligtes at betale et beløb på 87 469,51 PLN med tillæg af kontraktbestemte og lovbestemte renter samt sagsomkostninger. I stævningen anførte banken, at parterne den 13. maj 2008 havde indgået en låneaftale, som var blevet ophævet henset til skyldnerens manglende betaling, hvorfor banken krævede betaling fra skyldneren for den resterende del af lånets hovedstol, udestående gebyrer og kapitaliserede renter. Den 23. juni 2015 udstedte Sąd Rejonowy Lublin-Zachód w Lublin (retten i første instans i Lublin Vest, Lublin, Polen) et betalingspåbud i forbindelse med betalingspåkravsproceduren, hvorved skyldneren blev pålagt at betale Getin Noble Bank S.A. det krævede beløb med tillæg af kontraktbestemte og lovbestemte renter samt sagsomkostninger inden for to uger efter forkyndelsen af påbuddet eller at fremsætte indsigelse inden for denne frist. Skyldneren fremsatte ikke indsigelse mod ovennævnte betalingspåbud, og som følge heraf blev betalingspåbuddet endeligt og påført fuldbyrdelsespåtegning af ovennævnte ret ved kendelse af 27. august 2015.
- 4 Den 28. december 2016 anlagde Getin Noble Bank S.A. et søgsmål i form af en elektronisk betalingspåkravsprocedure, hvorved banken gjorde gældende, at skyldneren skulle tilpligtes at betale et beløb på 7 499,58 PLN med tillæg af kontraktbestemte og lovbestemte renter samt sagsomkostninger. I stævningen anførte banken, at parterne den 9. januar 2006 havde indgået en låneaftale, som var blevet ophævet henset til skyldnerens manglende betaling, hvorfor banken krævede betaling fra skyldneren af den resterende del af lånets hovedstol, udestående gebyrer og kapitaliserede renter. Den 13. februar 2017 udstedte Sąd Rejonowy Lublin-Zachód w Lublin (retten i første instans i Lublin Vest, Lublin) et betalingspåbud i forbindelse med betalingspåkravsproceduren, hvorved skyldneren blev pålagt at betale Getin Noble Bank S.A. det krævede beløb med tillæg af kontraktbestemte og lovbestemte renter samt sagsomkostninger inden for to uger efter forkyndelsen af påbuddet eller at fremsætte indsigelse inden for denne frist. Skyldneren fremsatte ikke indsigelse mod ovennævnte betalingspåbud, og som følge heraf blev betalingspåbuddet endeligt og påført fuldbyrdelsespåtegning af ovennævnte ret ved kendelse af 21. april 2017.
- 5 På grundlag af begge ovennævnte tvangsfuldbyrdesdokumenter indledte banken en tvangsfuldbyrdesessag ved en foged, og i forbindelse hermed blev der foretaget beslaglæggelse af skyldnerens faste ejendom, som var en bolig i Warszawa, og andre kreditorer tilsluttede sig tvangsfuldbyrdesessagen. Den forelæggende ret har ført tilsyn med denne fuldbyrdesessag.

Kort redegørelse for begrundelsen for forelæggelsen

- 6 For så vidt angår det første spørgsmål påpeger den forelæggende ret, at dens tilsyn med tvangsauktionen i den foreliggende sag allerede har fundet sted siden 2017, men at behovet for dette spørgsmål ikke desto mindre er opstået som følge af

behovet for at fortolke EU-retten med henblik på en korrekt anvendelse af national ret i lyset af Domstolens seneste domme i sag C-600/19, de forenede sager C-693/19 og C-831/19, sag C-725/19 og sag C-869/19.

- 7 Domstolen har nemlig anført i præmis 68 i dom af 17. maj 2022, de forenede sager C-693/19 og C-831/19, SPV Project 1503, at artikel 6, stk. 1, og artikel 7, stk. 1, i direktiv 93/13 skal fortolkes således, at disse bestemmelser er til hinder for en national lovgivning, der fastsætter, at når et betalingspåkrav, der er udstedt af en ret på anmodning af en kreditor, ikke har været genstand for en indsigelse indgivet debitor, kan en fuldbyrdende ret ikke efterfølgende efterprøve, om de kontraktvilkår, som blev anvendt som grundlag for nævnte påkrav, eventuelt er urimelige, med den begrundelse, at den retskraft, som er knyttet til det nævnte påkrav, implicit omfatter disse vilkår, hvorfor enhver undersøgelse af vilkårenes gyldighed er udelukket. Den omstændighed, at debitor på det tidspunkt, hvor betalingspåkravet blev endeligt, var ubekendt med, at den pågældende kunne kvalificeres som »forbruger« i dette direktivs forstand, er i denne forbindelse uden betydning.
- 8 Derudover fandt Domstolen i præmis 52 i dom af 17. maj 2022, sag C-600/19, Ibercaja Banco, at artikel 6, stk. 1, og artikel 7, stk. 1, i direktiv 93/13 skal fortolkes således, at disse bestemmelser er til hinder for en national lovgivning, der som følge af virkningen af retskraften og præklusion hverken gør det muligt for en ret ex officio at undersøge, om der foreligger urimelige kontraktvilkår i forbindelse med en sag om realisering af pant i fast ejendom, eller for forbrugeren – efter udløbet af indsigelsesfristen – at påberåbe sig den urimelige karakter af disse vilkår i denne sag eller i et efterfølgende anerkendelsessøgsmål, når de nævnte vilkårs eventuelt urimelige karakter allerede i forbindelse med indledningen af sagen om realisering af pant i fast ejendom er blevet undersøgt ex officio af retten, men hvor den retlige afgørelse, der anordner fuldbyrdelsen af pant i fast ejendom, ikke indeholder nogen begrundelse, der selv i summarisk form lader forstå, at denne undersøgelse har fundet sted, eller angiver, at rettens vurdering efter afslutningen af den nævnte undersøgelse ikke længere kan anfægtes, såfremt der ikke gøres indsigelse inden for den nævnte frist.
- 9 Ifølge den forelæggende ret er der i den foreliggende sag opstået et spørgsmål, der minder om de ovennævnte. Skyldneren har således indgået to låneaftaler med Getin Bank S.A. (nu: Getin Noble Bank S.A.), hvor lånebeløbene var udtrykt i PLN, men hvor gældssaldoen var indekseret til CHF. Det vigtigste er imidlertid, at låntageren kun kunne tilbagebetale låneafdragene i PLN, mens banken konverterede låntagerens betalinger i PLN til saldoen i CHF i henhold til sin interne valutakurstabel, hvis regler ikke var reguleret i nogen af låneaftalerne. Til gengæld blev selve lånesaldoen fastsat i CHF ved hjælp af købskursen fra bankens valutatabel for fremmed valuta. Begge låneaftaler indeholdt såkaldte konverteringsklausuler, som flertallet af de nationale domstole anser for at være ulovlige kontraktvilkår i henhold til civillovbogens artikel 385¹, stk. 1, og de har samtidig konkluderet, at indgåelsen af sådanne vilkår i en låneaftale medfører aftalens ugyldighed i henhold til civillovbogens artikel 58, stk. 1. På baggrund

heraf kan det med stor sandsynlighed antages, at hvis banken havde sagsøgt låntageren med påstand om betaling af skyldige beløb i henhold til låneaftalerne ved en almindelig national ret, der behandler civile sager, ville denne ret efter at have gennemgået den dokumentation, der var vedlagt søgsmålet, ex officio have fundet, at låneaftalerne indeholdt ulovlige kontraktvilkår, som gjorde aftalen ugyldig, og ville som følge heraf have frifundet sagsøgte.

- 10 Den forelæggende ret understreger imidlertid, at den procedure, der i den foreliggende sag har ført til tvangsfuldbyrdelsen mod skyldneren, var anderledes. Banken anlagde navnlig to betalingsøgsmål mod låntageren i form af en elektronisk betalingspåkravsprocedure. Inden for rammerne af disse søgsmål havde banken til støtte for sine påstande henvist til de låneaftaler, som den havde indgået med skyldneren, men havde ikke angivet, at aftalerne var indekseret til en udenlandsk valuta eller indeholdt konverteringsklausuler (og havde naturligvis ikke angivet, at der var vilkår i aftalen, der kunne betragtes som urimelige kontraktvilkår). Det afgørende er imidlertid, at ingen af låneaftalerne var blevet vedlagt stævningerne, hvilket følger af de proceduremæssige regler for den elektroniske betalingspåkravsprocedure og de tekniske karakteristika for det system, der håndterer disse sager, der ikke gør det muligt at fremlægge bevismateriale i disse procedurer. Som følge heraf havde den nationale ret, der behandlede ovennævnte sag, heller ikke den juridiske eller tekniske mulighed for at anmode banken om at fremlægge låneaftalerne. Retten udstedte to betalingspåbud, som låntageren ikke fremsatte indsigelse imod, og som derfor blev endelige. Påbuddene blev påført med fuldbyrdelsespåtegning, og på grundlag af de således opståede fuldbyrdelsesdokumenter blev der indledt en tvangsfuldbyrdelsesprocedure mod skyldneren (låntageren), hvor en foged beslaglagde skyldnerens faste ejendom.
- 11 I lyset af ovenstående blev låneaftalerne først forelagt retten af banken i den foreliggende sag, og deres indhold har derfor aldrig tidligere været genstand for domstolsprøvelse. Efter at have fået kendskab til indholdet af disse aftaler er den forelæggende ret kommet frem til den konklusion, at der er begrundet frygt for, at de konverteringsklausuler, som er indeholdt i aftalerne, udgør urimelige kontraktvilkår, uden hvilke aftalerne ikke kunne opfyldes, og at låneaftalerne derfor skal erklæres ugyldige, og at banken som følge heraf ikke kan gøre krav på de skyldige beløb hos skyldneren. De nationale processuelle bestemmelser forhindrer imidlertid den forelæggende ret i at drage praktiske konsekvenser af sådanne mulige konklusioner. Disse bestemmelser fastsætter nemlig, at en endelig afgørelse, herunder et betalingspåbud udstedt som led i en elektronisk betalingspåbudsprocedure, er bindende for alle domstole (artikel 365, stk. 1, i den civile retsplejelov), og at det desuden ikke er tilladt at prøve lovligheden af en ydelse, der er omfattet af en fuldbyrdelsesafgørelse (artikel 804, stk. 1, i den civile retsplejelov), det vil i dette tilfælde sige et endeligt betalingspåbud, som er påført en fuldbyrdelsespåtegning.
- 12 Den forelæggende ret påpeger endvidere, at når låntageren ikke har fremsat indsigelse mod betalingspåbuddene, har han ikke længere nogen retsmidler som i

praksis kan føre til, at han kan anfægte de forpligtelser, der følger af betalingspåbuddene, som er baseret på aftaler, der indeholder urimelige vilkår.

- 13 På baggrund af ovenstående er den forelæggende ret i tvivl om den omtvistede processuelle situation er i strid med artikel 6, stk. 1, og artikel 7, stk. 1, i direktiv 93/13 samt med effektivitetsprincippet. Domstolen har gentagne gange understreget, at de nationale retter har pligt til ex officio at undersøge, om aftaler indgået med forbrugere indeholder urimelige vilkår, og det er utvivlsomt ikke muligt at opfylde denne forpligtelse i sager om elektroniske betalingspåkrav, hvor retten ikke har mulighed for at indsamle eller analysere nogen form for beviser (artikel 505³², stk. 1, i den civile retsplejelov), og udelukkende kan støtte ret på indholdet af en stævnings indhold og dermed på sagsøgerens egne påstande, som har en åbenlys interesse i at være tavs om eventuelle tvivlsomme kontraktvilkår. Det er korrekt, at der ville have været mulighed for domstolsprøvelse af parternes låneaftaler, hvis låntageren havde fremsat indsigelser mod betalingspåbuddene (i så fald ville sagerne være blevet behandlet af en anden national ret med stedlig og saglig kompetence, som behandler civile retssager på almindelig vis, og derfor bl.a. indsamler og analyserer beviser), men det var ikke tilfældet her. Låntageren har navnlig været passiv, hvilket ofte ses hos personer med stor gæld. Det følger imidlertid af Domstolens praksis, at de nationale retter skal undersøge aftaler for urimelige kontraktvilkår ex officio, og derfor også når parterne ikke har taget initiativ hertil. Det ser derfor ud til, at selv en forbrugers passivitet i dette tilfælde ikke berettiger, at retten fritages for sin pligt til ex officio at undersøge, om aftalen indeholder urimelige vilkår.
- 14 I den forbindelse er den forelæggende ret i tvivl om en situation, hvor den nationale ret under behandlingen af anerkendessøgsmålet ikke har undersøgt, om der er urimelige vilkår i aftalen, kan begrunde en tilsidesættelse af det princip, der følger af artikel 365, stk. 1, i den civile retsplejelov og artikel 804, stk. 1, i den civile retsplejelov, hvorefter den ret, der fører tilsyn med tvangsfuldbyrdsessagen, er bundet af den endelige afgørelse, der udgør fuldbyrdsdokumentet[.] De førnævnte EU-retlige bestemmelser vil kunne være grundlag for en ekstraordinær fravigelse af de ovenstående regler. I modsat fald kan der opstå en situation, hvor låntagers ejendom bortauktioneres af en foged, og hvor midlerne fra tvangsfuldbyrdelsen overføres til den bank, hvis krav hidrører fra aftaler, der indeholder urimelige kontraktvilkår. Forbrugeren vil således lide et betydeligt tab i forbindelse med håndhævelsen af et krav, som følger af låneaftaler, der indeholder urimelige kontraktvilkår. En sådan situation synes ikke alene ikke at opfylde formålene med direktiv 93/13, men også at være i strid med effektivitetsprincippet og de formål, der er fastsat i artikel 169, stk. 1, TEUF og artikel 38 i chartret om grundlæggende rettigheder.
- 15 Den forelæggende ret foreslår, at Domstolen besvarer det første spørgsmål bekræftende. Bestemmelserne i direktiv 93/13 kræver nemlig absolut, at den nationale ret ex officio skal kontrollere den aftale, som parterne har indgået, for at fastslå, om den indeholder urimelige kontraktvilkår. I princippet bør en sådan prøvelse allerede foretages i forbindelse med den indledende procedure, men hvis

en sådan prøvelse ikke er blevet foretaget i forbindelse med en sådan procedure (navnlig i en situation, hvor den ret, der behandler sagen, ikke havde den juridiske eller tekniske mulighed for at foretage en sådan prøvelse), påhviler denne forpligtelse den ret, der fører tilsyn med den tvangsfuldbyrdsessag, der gennemføres på grundlag af en eksigibel fordring i form af et endeligt betalingspåkrav, der er blevet påført en fuldbyrdsespåtegning. Principielt bør rettens endelige domme være uomstødelige, men det udelukker ikke, at der kan gøres undtagelser fra dette princip, som er begrundet i særlige omstændigheder, herunder nødvendigheden af at foretage den ovennævnte prøvelse af aftalen.

- 16 Med hensyn til det andet spørgsmål påpeger den forelæggende ret, at hvis det antages, at den ret, der fører tilsyn med tvangsfuldbyrdsessagen, i den foreliggende sag har mulighed for at efterprøve, om skyldnerens aftaler indeholder urimelige vilkår, vil det være nødvendigt at foretage en analyse i denne henseende. I mellemtiden er skyldneren i den foreliggende sag fortsat passiv, indgiver ingen processkrifter, fremsætter ingen bemærkninger, afgiver ingen forklaringer og modtager ikke engang den korrespondance, der er rettet mod ham, hvilket som nævnt er den typiske adfærd for personer med stor gæld. I betragtning heraf vil den forelæggende ret med en næsten sikkerhed ikke kunne afhøre låntageren eller endog modtage en skriftlig forklaring fra ham. Denne situation er problematisk, da det i artikel 4, stk. 1, i direktiv 93/13 er fastsat, at urimeligheden af kontraktvilkår skal afgøres under hensyntagen til omstændighederne for aftalens indgåelse. Da det ikke er muligt at afhøre låntageren selv, vil det i princippet også være umuligt at fastslå omstændighederne for aftalens indgåelse.
- 17 Den forelæggende ret er imidlertid i tvivl om, hvorvidt bestemmelserne i direktiv 93/13 er til hinder for, at ovennævnte problem kan undgås ved at anvende et nationalt middel til beskyttelse af forbrugernes rettigheder, såsom den såkaldte udvidende virkning af domme afsagt af Sąd Ochrony Konkurencji i Konsumentów (domstolen for konkurrence- og forbrugerbeskyttelse, Polen), som omhandlet i artikel 479⁴³ i den civile retsplejelov. Denne bestemmelse fastsætter, at en endelig dom har virkning over for tredjemand fra det tidspunkt, hvor det ulovlige vilkår er opført i registret.
- 18 Den forelæggende ret påpeger i denne forbindelse, at artikel 7, stk. 2, og artikel 8 i direktiv 93/13 – i modsætning til de tidligere bestemmelser i direktivet – ikke er bindende. Navnlig har medlemsstaterne ikke en forpligtelse til at indføre en ordning for indbringelse af sager med henblik på at afgøre, om en standardkontrakt er urimelig, som omhandlet i artikel 7, stk. 2, i direktiv 93/13. Efter den forelæggende rets opfattelse kan en medlemsstat, hvis den beslutter at tillade sådanne procedurer, ikke desto mindre ikke være fuldstændig vilkårlig i sin udformning heraf. Da proceduren forfølger formålene i direktiv 93/13, skal den opfylde de krav, der er fastsat i de øvrige bestemmelser i direktivet, navnlig artikel 7, stk. 1, som artikel 7, stk. 2, i øvrigt udtrykkeligt henviser til. Desuden bør ordningen for indbringelse af sager med henblik på at afgøre, om en standardkontrakt er urimelig, og virkningerne af en dom, som er afsagt i en sådan

sag, være i overensstemmelse med effektivitetsprincippet, proportionalitetsprincippet og retssikkerhedsprincippet.

19 Den forelæggende ret bemærker, at de vilkår, som skal undersøges med henblik på at fastslå, om de udgør urimelige kontraktvilkår, har følgende ordlyd:

– Lånet udbetales i PLN til købskursen for indekseringsvalutaen som fastsat i den valutakurstabel, der var gældende på datoen for låneaftalens indgåelse (§ 1, stk. 2, i aftalen af 9. januar 2006).

– Lånet udbetales i PLN til den købskurs for indekseringsvalutaen, der er fastsat i den valutakurstabel, der var gældende på datoen for låneaftalens indgåelse (§ 1, stk. 2, i aftalen af 13. maj 2008).

– Alle forpligtelser i henhold til denne aftale skal tilbagebetales i PLN. Ydelsens størrelse fastsættes som ækvivalenten til den krævede tilbagebetaling udtrykt i indekseringsvalutaen, efter at den er blevet omregnet til salgskursen for indekseringsvalutaen som fastsat i den valutakurstabel, der er gældende på den dag, hvor banken modtager fordringen (§ 5, stk. 1, i aftalen af 9. januar 2006).

– Alle forpligtelser i henhold til denne aftale skal tilbagebetales i PLN. Ydelsens størrelse fastsættes som ækvivalenten til den krævede tilbagebetaling udtrykt i indekseringsvalutaen, efter at den er blevet omregnet til salgskursen for indekseringsvalutaen som fastsat i Getin Bank S.A.'s valutakurstabel, der er gældende på den dag, hvor banken modtager fordringen (§ 4, stk. 1, i aftalen af 13. maj 2008).

20 Derimod er bl.a. følgende kontraktvilkår opført i registret for ulovlige kontraktvilkår:

– Lånet er indekseret til CHF/USD/EUR efter omregning af det udbetalte beløb i henhold til købskursen for CHF/USD/EUR i henhold til den valutakurstabel for fremmed valuta, der er gældende i Bank Millennium på dagen for udbetaling af lånet eller tranchen (beslutning nr. 3178, optegnelse for Bank Millennium S.A.).

– I tilfælde af lån, der er indekseret til en fremmed valuta, beregnes afdragsbeløbet til den valutakurs, der er gældende i banken på grundlag af Bankens Kurstabel over Fremmed Valuta, som er gældende på tilbagebetalingsdagen (beslutning nr. 3179, optegnelse for Bank Millennium S.A.).

– Banken omregner lånet til den valuta, der skal valoriseres, i henhold til købskursen for den pågældende valuta fra bankens valutakurstabel, der er gældende på datoen og tidspunktet for udbetalingen af lånet (beslutning nr. 7770, optegnelse for mBank S.A.).

- 21 En sammenligning af indholdet af de nævnte kontraktvilkår, som Getin Bank S.A. anvender, med kontraktvilkårene fra andre banker, der er opført i registret over ulovlige vilkår, fører til den konklusion, at selv om de blev anvendt af forskellige banker, er der betydelige ligheder mellem dem. Der er størst lighed mellem § 5, stk. 1, i aftalen af 9. januar 2006 og § 4, stk. 1, i aftalen af 13. maj 2008 og det vilkår, som er opført i registret under nr. 3179 samt mellem vilkårene i § 1, stk. 2, i begge låneaftaler og vilkårene, som er opført i registret under nr. 3178 og 7770.
- 22 Selv om betydningen af disse vilkår er den samme, og konsekvenserne for forbrugerne er de samme, er de formuleret på forskellig vis og er udarbejdet af forskellige banker. I den forbindelse er den forelæggende ret i tvivl om, det i henhold til EU-retten er muligt at udvide virkningerne af optagelsen af et kontraktvilkår i registret over ulovlige vilkår til også at omfatte en erhvervsdrivende, som ikke var part i den sag, der førte til denne optegnelse.
- 23 Et lignende spørgsmål er allerede blevet analyseret af Domstolen i dom af 21. december 2016, sag C-119/15, Biuro podróży »Partner« mod Prezes Urzędu Ochrony, hvor det i dommens præmis 47 blev fastslået, at artikel 6, stk. 1, og artikel 7 i direktiv 93/13, sammenholdt med artikel 1 og 2 i direktiv 2009/22 og med chartrets artikel 47, skal fortolkes således, at de ikke er til hinder for, at anvendelsen af vilkår i almindelige forretningsbetingelser, som indholdsmæssigt svarer til vilkår, der er erklæret ulovlige i en retskraftig dom, og som er optaget i et nationalt register over ulovlige vilkår i almindelige forretningsbetingelser, anses for en ulovlig handling i forhold til en erhvervsdrivende, som ikke var part i den sag, der endte med optagelsen af disse vilkår i det nævnte register, forudsat, hvilket det tilkommer den forelæggende ret at efterprøve forekomsten af, at den erhvervsdrivende har adgang til effektive retsmidler med henblik på både at få prøvet den afgørelse, hvorved det fastslås, at de vilkår, der sammenlignes, svarer til hinanden, og som vedrører spørgsmålet om, hvorvidt disse vilkår – henset til samtlige relevante omstændigheder i hvert enkelt tilfælde – materielt set, og bl.a. henset til deres negative virkninger for forbrugerne, svarer til hinanden, og den afgørelse, som i givet fald fastsætter bødens størrelse.
- 24 I lyset af Domstolens ovennævnte dom er der ikke noget til hinder for, at virkningen af en optagelse i registret over ulovlige vilkår gælder for alle erhvervsdrivende, der anvender et bestemt kontraktvilkår, og ikke kun for den erhvervsdrivende, der var part i sagen, der førte til fastlæggelsen af, at det pågældende vilkår er ulovligt, og af opførelsen af vilkåret i ovennævnte register. Desuden gælder denne virkning for ethvert vilkår, der er »materielt identisk«, og ikke nødvendigvis har en identisk ordlyd.
- 25 Den forelæggende ret er imidlertid i tvivl om, hvorvidt ovennævnte fortolkning af EU-retten finder anvendelse på alle retssager, der involverer erhvervsdrivende, herunder sager, hvor en af parterne er en forbruger, der har indgået en aftale med den pågældende erhvervsdrivende. Den forelæggende ret påpeger navnlig, at det præjudicielle spørgsmål, som Domstolen besvarede i dom af 21. december 2016, blev forelagt af Sąd Apelacyjny w Warszawie (appeldomstolen i Warszawa,

- Polen) i en sag mellem en erhvervsdrivende og Prezes Urzęd Ochrony Konkurencji i Konsumentów (formanden for departementet for konkurrence- og forbrugerbeskyttelse, Polen), som pålagde den erhvervsdrivende en administrativ sanktion for anvendelse af et kontraktvilkår med et indhold, der svarer til et, der er opført i registret over ulovlige vilkår.
- 26 Desuden traf den polske Sąd Najwyższy (øverste domstol) den 20. november 2015 en beslutning ved et dommerkollegium bestående af syv dommere, III CZP 175/15, hvorefter en opførelse i registret over ulovlige vilkår ikke gælder for andre erhvervsdrivende end den, som den pågældende sag vedrører. Sąd Najwyższy (øverste domstol) begrundede denne konklusion på følgende måde: »Den omstændighed, at en dom, der giver medhold i et søgsmål med påstand om, at et kontraktvilkår erklæres ulovligt, virker til fordel for alle, men kun mod den sagsøgte erhvervsdrivende, er i overensstemmelse med princippet om sikring af retten til at blive hørt. [...] På den anden side betyder en begrænsning af den bindende virkning af en dom, der giver medhold i et søgsmål med henblik på at erklære et kontraktvilkår for ulovligt, til kun at omfatte den sagsøgte erhvervsdrivende, at de negative virkninger af denne dom kun er rettet mod den enhed, som havde ret til at blive hørt i sagen. Disse virkninger kommer til udtryk i et vidtrækkende indgreb i den sagsøgte erhvervsdrivendes retssfære, idet denne skal tage hensyn til, at retten i hver enkelt tvist med dennes deltagelse – som fortsat er bundet af denne doms præjudicielle virkning – skal erklære det pågældende kontraktvilkår ulovligt, og at hvis vedkommende anvender det anfægtede vilkår, vil formanden [for departementet for konkurrence- og forbrugerbeskyttelse] kunne indlede en sag mod vedkommende med henblik på at få vedkommende til at ophøre den pågældende handling som en praksis, der krænker forbrugernes kollektive interesser som omhandlet i artikel 24, stk. 2, nr. 1, i ustawa o ochronie konkurencji i konsumentów (lov om konkurrence- og forbrugerbeskyttelse) med samtlige mulige konsekvenser. Hvis sådanne virkninger også skulle omfatte andre erhvervsdrivende, som ikke har deltaget i sagen på sagsøgtens side, ville det – netop henset til deres art og omfang – kræve normative løsninger, der på passende vis sikrer deres ret til at blive hørt.«
- 27 På baggrund af ovenstående er den forelæggende ret i tvivl om, hvorvidt det princip, der er udtrykt i Domstolens dom af 21. december 2016, finder anvendelse på alle retssager, der involverer erhvervsdrivende, eller kun på en del af dem. Hvis det antages, at EU-rettens bestemmelser tillader, at virkningerne af en opførelse i registret over ulovlige vilkår kan gøres gældende over for enhver erhvervsdrivende i enhver sag, vil det indebære en afvigelse fra det princip, der følger af beslutningen af 20. november 2015, som Sąd Najwyższy (øverste domstol) traf for mere end et år tidligere.
- 28 Ovennævnte konklusion vil have betydning for udfaldet af denne sag. Hvis det navnlig konstateres, at den forelæggende ret har mulighed for at foretage en prøvelse af de urimelige kontraktvilkår i skyldnerens aftaler med Getin Bank S.A., og at det vil være tilstrækkeligt at konstatere, at de er »materielt identiske« med de vilkår, der er opført under nr. 3178, 3179 og 7770 i registret over ulovlige vilkår,

for at erklære dem urimelige, vil det betyde, at Getin Noble Bank S.A. ikke havde lovligt grundlag for at indlede en tvangsfuldbyrdelsessag mod skyldneren i den foreliggende sag, og fogeden ville derfor skulle indstille sagen.

- 29 Den forelæggende ret foreslår, at Domstolen besvarer det andet spørgsmål benægtende af følgende årsager. Registret over urimelige vilkår er et af de mest effektive instrumenter til at gøre forbrugerbeskyttelse mod urimelige kontraktvilkår til en realitet. Dette retfærdiggør igen den muligvis omfattende anvendelse af virkningerne af optegnelserne i registret. Hver enkelt optegnelse i registret er blevet foretaget på grundlag af en endelig dom afsagt af Sąd Ochrony Konkurencji i Konsumentów (domstol i sager om konkurrence- og forbrugerbeskyttelse) – en domstol, som er specialiseret i forbrugerbeskyttelsessager, hvis domme desuden kan appelleres, og domme afsagt i anden instans kan prøves ved Sąd Najwyższego (øverste domstol) i tilfælde af iværksættelsen af en kassationsappel. At en bestemt erhvervsdrivende ikke deltager i sagen om fastlæggelsen af, om et bestemt vilkår er urimeligt, er således ikke til hinder for, at samtlige konsekvenser af en opførelse i registret over ulovlige vilkår også gælder for vedkommende. Det er heller ikke nødvendigt, at det kontraktvilkår, som den erhvervsdrivende anvender, og det vilkår, der er opført i registret over ulovlige vilkår, skal have en identisk ordlyd, men det afgørende kriterium bør i stedet være den faktiske betydning af vilkårene, dvs. de konsekvenser, som de pågældende kontraktvilkår har for forbrugeren. En for vidtgående indskrænkning af anvendelsesområdet for registret over ulovlige vilkår (ved kun at begrænse dets virkninger til erhvervsdrivende, som er parter i en sag ved Sąd Ochrony Konkurencji i Konsumentów (domstol i sager om konkurrence- og forbrugerbeskyttelse), og til kontraktvilkår, der har en tilsvarende ordlyd til dem i registret), ville det føre til en for vidtgående indskrænkning af den beskyttelse, som registret skal sikre forbrugerne. Det er almindeligt, at et stort antal erhvervsdrivende anvender urimelige kontraktvilkår, der har samme betydning, men som er formuleret på forskellige måder, og i givet fald ville det kræve en ny retssag hver gang at disse vilkår ville skulle fjernes fra markedet, hvilket i praksis er urealistisk. Formålene i direktiv 93/13 ville således ikke blive opfyldt.
- 30 Med hensyn til den forelæggende rets begæring om, at den præjudicielle forelæggelse behandles efter den fremskyndede procedure, understreges det, at fogeden i den tvangsfuldbyrdelsessag, som den fører tilsyn med, har beslaglagt den faste ejendom, foretaget en beskrivelse og vurdering af den faste ejendom, og at der efter indgivelse af relevante anmodninger fra kreditorerne skal gennemføres en elektronisk tvangsauktion. Samtidig præciserer den forelæggende ret, at henset til forelæggelsen af de præjudicielle spørgsmål er sagen for denne ret blevet udsat, men selve tvangsfuldbyrdelsessagen ved fogeden, er ikke blevet udsat. Tvangsfuldbyrdelsessager kan udsættes i nøje definerede tilfælde, og fremsættelsen af et præjudicielt spørgsmål udgør ikke en grund til at udsætte en tvangsfuldbyrdelsessag. Således kan gennemførelsen af tvangsauktionen og det efterfølgende udlæg, tildeling af ejendomsretten og fordeling af de beløb, der er opnået ved tvangsfuldbyrdelsen, føre til en situation, hvor skyldneren for det

første fratages sin faste ejendom, og for det andet at kreditor modtager beløb, som vedkommende ikke har ret til i forbindelse med tvangsfuldbyrdelsen. Disse virkninger kan være vanskelige at afhjælpe eller endog være uoprettelige, og forbrugeren kan i fremtiden eventuelt håndhæve sine rettigheder ved hjælp af et erstatningssøgsmål, som dog ikke fuldt ud beskytter vedkommendes rettigheder.

- 31 Den forelæggende ret henleder i denne forbindelse opmærksomheden på, således som Domstolen har påpeget i præmis 57 i dom af 17. maj 2022, sag C-600/19, Ibercaja Banco, at retten i en situation som den i hovedsagen omhandlede, hvor proceduren til gennemførelse af en fordring, der er sikret ved pant i fast ejendom, er afsluttet, og ejendomsretten til denne faste ejendom er blevet overdraget til tredjemand, ikke længere ex officio eller på begæring af forbrugeren [kan] foretage en prøvelse af, om kontraktvilkårene er urimelige, hvilket ville føre til en annullation af overdragelseshandlingerne og til en svækkelse af retssikkerheden med hensyn til den allerede gennemførte overdragelse af ejendomsretten til tredjemand.

ARBEJDSDOKUMENT